

adviesrapport

Natuurtoets renovatie twee geveldelen ziekenhuis St. Jansdal, Harderwijk

Inventarisatie en beoordeling in het kader van de natuurwet- en regelgeving

Opdrachtgever

Ziekenhuis St. Jansdal

Status

Definitief

T (085) 4871265
E info@ecogroen.nl
I www.ecogroen.nl

Colofon

Titel

Natuurtoets renovatie twee geveldelen ziekenhuis St. Jansdal, Harderwijk

Subtitel

Inventarisatie en beoordeling in het kader van de natuurwet- en regelgeving

Projectcode	Datum	Status
24-391	7 juli 2025	Definitief

Auteur[s]

[Redacted]

Modellering & GIS

[Redacted]

Tweede lezer

[Redacted]

Opdrachtgever

Ziekenhuis St. Jansdal

©Ecogroen bv

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt, mits onder vermelding van bron en status.

Jansen F.A. & Van Vuuren A. (2025). Natuurtoets renovatie twee geveldelen ziekenhuis St. Jansdal, Harderwijk. Inventarisatie en beoordeling in het kader van de natuurwet- en regelgeving. Rapport 24-391. Ecogroen bv

Inhoud

Samenvatting	4
1. Inleiding	6
1.1 Aanleiding en doelstelling	6
1.2 Huidige situatie en voorgenomen ontwikkeling	6
1.2.1 Huidige situatie	6
1.2.2 Voorgenomen ontwikkeling	8
1.3 Leeswijzer	8
2. Wettelijk kader en methode	9
2.1 Omgevingswet	9
2.2 Onderzoeksmethode	9
2.2.1 Bureaustudie	9
2.2.2 Quicksan veldbezoek	9
2.2.3 Toets Flora- en fauna-activiteit	10
2.2.4 Aanvullend onderzoek vleermuizen	10
2.2.5 Toets Natura 2000-activiteit	11
3. Soortbescherming	12
3.1 Zoogdieren	12
3.1.1 Vleermuizen	12
3.1.2 Overige zoogdieren zonder provinciale vrijstelling	15
3.1.3 Overige zoogdieren met vrijstelling in Gelderland	15
3.2 Vogels	15
3.2.1 Vogels met jaarrond beschermde nesten	15
3.2.2 Vogels zonder jaarrond beschermde nesten	16
3.3 Overige soortgroepen	16
4. Gebiedsbescherming	17
4.1 Natura 2000-gebieden	17
4.1.1 Algemeen	17
4.1.2 Stikstofdepositie	18
4.1.3 Specifieke zorgplicht Natura 2000	18
Geraadpleegde bronnen	19

Bijlagen

Bijlage 1 - Natuur in de Omgevingswet: Wettelijke kaders

Samenvatting

Aanleiding en doelstelling

Ziekenhuis St. Jansdal in Harderwijk is voornemens om twee geveldelen van het ziekenhuis te renoveren. Wet- en regelgeving omtrent de bescherming van natuur verplicht vooraf te toetsen of de activiteiten (kunnen) conflicteren met beschermde natuurwaarden. In deze natuurtoets zijn de effecten van het voornemen getoetst aan de beschermingskaders van de Omgevingswet ten aanzien van soorten en Natura 2000-gebieden. Gezien de aard van het initiatief en de ligging van het projectgebied is toetsing aan de onderdelen 'Houtopstanden' en 'NNN' niet aan de orde.

Soortbescherming

- In de geveldelen binnen het projectgebied zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen vastgesteld. Er hangen enkele vleermuiskasten in het projectgebied waarin geen vleermuizen zijn aangetroffen. Deze kunnen worden geblokkeerd door bouwsteigers met netten en zijn dan niet meer functioneel. In andere gevels van het ziekenhuis, in de omgeving van het projectgebied zijn verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis vastgesteld. Uitstralend kunstlicht kan leiden tot opzettelijke verstoring van verblijfplaatsen van vleermuizen in de omgeving van het projectgebied, hetgeen strijdig is met de Omgevingswet.
- Er is geen sprake van aantasting van essentiële vliegroutes en onmisbaar foerageergebied van vleermuizen. Wel kunnen in de omgeving foeragerende of zich verplaatsende vleermuizen aanwezig zijn. Er zijn hiervoor voldoende uitwijkmogelijkheden. In het kader van de specifieke zorgplicht dient verstoring van foeragerende of zich verplaatsende vleermuizen door uitstralend licht te worden voorkomen.
- Het platte dak van het gebouw en groenelementen zoals bomen en struiken in de directe omgeving vormen geschikt broedbiotoop voor algemeen voorkomende (broed-) vogels zoals zilvermeeuw, houtduif en Turkse tortel.
- Nesten van vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest worden binnen en rond het projectgebied uitgesloten op basis van de beoordeling tijdens het veldbezoek. Vervolgstappen ten aanzien van jaarrond beschermde nesten zijn niet aan de orde.
- De werkzaamheden leiden niet tot verlies of verstoring van groei-, nest- en/of verblijfplaatsen en essentieel foerageergebied van flora, overige zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen en ongewervelden, uitgezonderd soorten waarvoor een vrijstelling van vergunningplicht geldt in de provincie Gelderland. Wel geldt de specifieke zorgplicht voor soorten zoals egel en gewone pad die in struweel rond het projectgebied kunnen verblijven.

Gebiedsbescherming

- Het projectgebied ligt buiten Natura 2000-gebied. De dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden zijn Veluwerandmeren op ongeveer 400 meter ten westen van het projectgebied en Veluwe op ongeveer 2 kilometer ten oosten van het projectgebied. In Natura 2000-gebied Veluwe bevindt zich stikstofgevoelige natuur. Vanwege de afstand en (lokale) aard van het voornemen worden nadelige gevolgen – met uitzondering van stikstofdepositie - op voorhand uitgesloten. Er zijn vervolgstappen nodig ten aanzien van stikstofdepositie.

Advies en vervolgstappen

- Om verstoring van verblijfplaatsen van vleermuizen in de directe omgeving van het projectgebied te voorkomen dient bouwverlichting 's nachts te worden uitgeschakeld. Als dit niet mogelijk is dan dient te worden geborgd dat bouwverlichting alléén op de te renoveren geveldelen is gericht en niet uitstraalt op andere geveldelen in de omgeving van het projectgebied. Hiermee wordt ook invulling gegeven aan de zorgplicht ten aanzien van foerageergebieden vliegroutes van vleermuizen. Door deze maatregelen vast te leggen in een ecologisch werkprotocol en een ecologisch logboek kan het project aantoonbaar binnen de kaders van de Ow worden uitgevoerd.
- Om schadelijke handelingen ten aanzien van vleermuizen in vleermuiskasten geheel uit te sluiten wordt geadviseerd om vleermuiskasten in het projectgebied te verplaatsen naar een locatie buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden. Het verplaatsen is alleen mogelijk als dit kan binnen de voorwaarden van eerder genomen besluiten (Ontheffing wet natuurbescherming danwel Omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit) en nadat door middel van een visuele inspectie door een ecologisch deskundige met kennis op het gebied van vleermuizen is vastgesteld dat deze niet in gebruik zijn.
- Het verstoren van broedende vogels moet altijd worden voorkomen. Hierom dient de uitvoering van de werkzaamheden zoveel mogelijk buiten het broedseizoen plaats te vinden. Voor de meeste soorten kan de periode tussen begin maart en half juli worden aangehouden als broedseizoen. Indien werkzaamheden in de periode half februari tot half oktober worden opgestart, wordt geadviseerd om voorafgaand aan de werkzaamheden een broedvogelcontrole door een ecologisch deskundige uit te laten voeren. Bij het aantreffen van in gebruik zijnde nesten van vogels dient in overleg met de ecologisch deskundige te worden bepaald hoe de werkzaamheden op een zorgvuldige wijze binnen de wettelijke kaders kunnen worden uitgevoerd.
- Om uitsluitel te geven over gevolgen van stikstofuitstoot tijdens de werkzaamheden voor Natura 2000-gebieden in de omgeving, dient een enkelvoudige stikstofberekening met het rekenmodel AERIUS Calculator te worden uitgevoerd. Aan de hand van de uitkomsten kunnen eventuele vervolgstappen in het kader van de Omgevingswet worden bepaald.

1. Inleiding

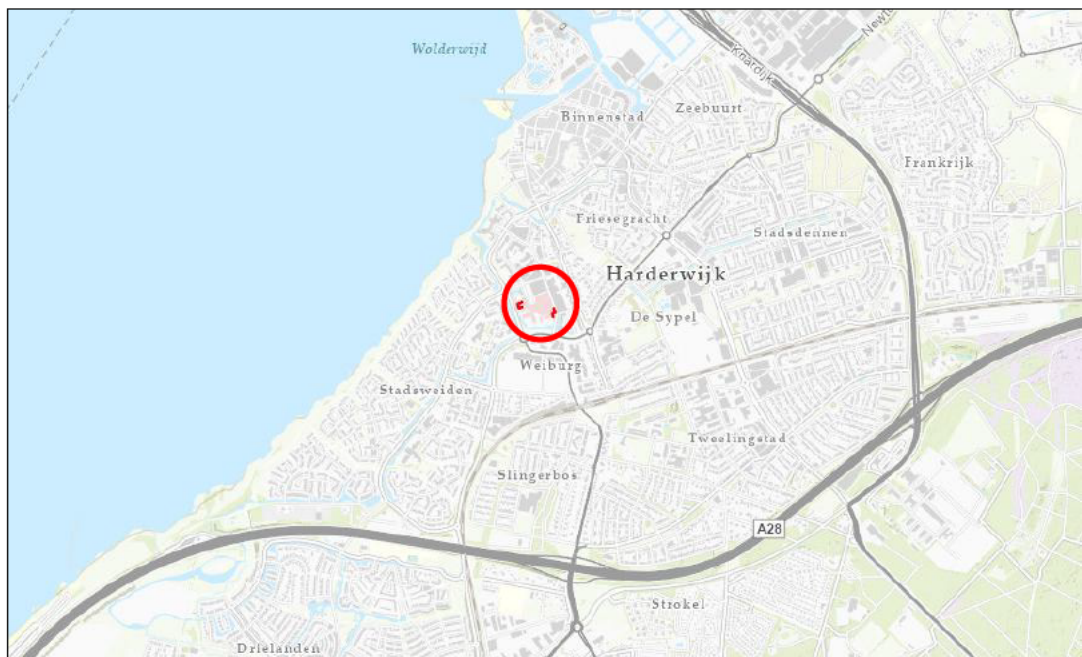
1.1 Aanleiding en doelstelling

Ziekenhuis St. Jansdal heeft het voornemen om twee geveldelen van het ziekenhuis te renoveren en verduurzamen. Wet- en regelgeving omtrent de bescherming van natuur verplicht vooraf te toetsen of activiteiten (kunnen) conflicteren met beschermde natuurwaarden. In deze natuurtoets zijn de effecten van het voornemen getoetst aan de beschermingskaders van de Omgevingswet ten aanzien van soorten en Natura 2000-gebieden. De natuurtoets kan door de initiatiefnemer worden gebruikt als onderbouwing bij de aanvraag van een Omgevingsvergunning.

1.2 Huidige situatie en voorgenomen ontwikkeling

1.2.1 Huidige situatie

Het projectgebied is onderdeel van het St. Jansdalziekenhuis, gelegen aan de Wethouder Jansenlaan 90 in Harderwijk (figuur 1.1). Specifiek heeft het project betrekking op twee geveldelen van het ziekenhuis, ter plaatse van de Spoedeisende Hulp en de toekomstige ziekenhuisapotheek, zie figuur 1.2.

Figuur 1.1 Locatie van het St. Jansdalziekenhuis in Harderwijk (rood omlijnd). Bron achtergrond: TopoRD/ESRI.

Figuur 1.2 luchtfoto van het projectgebied (rood omlijnd) met de te renoveren gevels. Bron: PDOK.

De te renoveren gevels hebben twee verdiepingen, zijn opgetrokken uit metselwerk met spouw en hebben veel ramen (figuur 1.3). Aan de bovenzijde bevindt zich een metalen dakrand en vervolgens een plat dak. Enkele geveldelen aan de oostkant van het ziekenhuis, nabij de Sint Janshof, zijn bekleed met metalen platen. De omgeving van de te renoveren gevels bestaat uit straatverhardingen en plaatselijke groenelementen zoals bomen en hagen.

Figuur 1.3. Impressie van de te renoveren gevels in het projectgebied. Foto: Ecogroen.

1.2.2 *Voorgenomen ontwikkeling*

De voorgenomen werkzaamheden omvatten het verwijderen van de dakrand en vervolgens het opmetdelen (verhogen) van deze dakrand, het vervangen van glas en mogelijk ook het vervangen van kozijnen in de gevels. Er vindt geen spouwisolatie plaats. De werkzaamheden worden uitgevoerd vanaf vaste bouwsteigers met steigernetten. De groenelementen in de omgeving blijven tijdens de werkzaamheden intact.

1.3 Leeswijzer

Het juridische kader waarbinnen de quickscan natuurtoets is uitgevoerd en de gebruikte methodiek zijn beschreven in hoofdstuk 2. Vervolgens wordt beschreven of er beschermde soorten (hoofdstuk 3) en beschermde gebieden (hoofdstuk 4) voorkomen of te verwachten zijn binnen de invloedssfeer van het initiatief en of er mogelijk schadelijke handelingen worden verricht. Hierbij is aangegeven welke mitigerende maatregelen mogelijk zijn om schadelijke handelingen te voorkomen, of een vergunningplicht van toepassing is en of vervolgonderzoek nodig is om kennisleemten op te vullen.

2. Wettelijk kader en methode

2.1 Omgevingswet

De juridische bescherming van natuur in ons land is geregeld via de Omgevingswet. Deze bestaat, naast de Omgevingswet zelf, uit vier algemene maatregelen van bestuur (AMvB's) en één ministeriële regeling. De Omgevingswet regelt onder meer de bescherming van flora en fauna, Natura 2000-gebieden, houtopstanden en het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Bijlage 1 bevat een samenvatting van de wetteksten.

In dit rapport wordt ingegaan op de onderdelen flora en fauna en Natura 2000-gebieden. Met de uitvoering van het voornemen wordt niet afgeweken van het vigerende omgevingsplan. Bovendien ligt het NNN op ruime afstand van het projectgebied. Daarom is toetsing aan het NNN niet aan de orde. Aangezien er geen bomen geveld worden is een toetsing aan het onderdeel houtopstanden niet aan de orde. Bijlage 1 bevat een samenvatting van de relevante wetteksten.

2.2 Onderzoeksmethode

2.2.1 Bureaustudie

Om een beeld te krijgen van aanwezige natuurwaarden in en in de omgeving van het projectgebied is gestart met een bureaustudie. Hierbij zijn onder andere bekende verspreidingsgegevens van beschermde soorten uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) geraadpleegd. Bij het raadplegen van de NDFF is een zoekgebied van ruim vijf kilometer rondom het projectgebied aangehouden en is gezocht naar waarnemingen in de afgelopen tien jaar. Daarnaast is de Informatiekaart Natuur (IKN) geraadpleegd om een beeld te krijgen van de ligging van nationaal en provinciaal beschermde gebieden in en rondom het projectgebied.

2.2.2 Quicksan veldbezoek

De verzamelde informatie uit de bureaustudie vormt de basis voor een veldbezoek dat op 2 juli 2024 (weersomstandigheden: droog, bewolkt, matige wind, 18°C) is uitgevoerd door een ecooloog van Ecogroen. Tijdens het veldbezoek zijn het projectgebied en directe omgeving (een zone van circa 25 meter rondom het projectgebied) onderzocht. Er is aandacht besteed aan (biotoop en mogelijke verblijfplaatsen van) beschermde soorten. Onder andere is gelet op aanwijzingen voor nestplaatsen van vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest en verblijfplaatsen van vleermuizen.

2.2.3 **Toets Flora- en fauna-activiteit**

Aan de hand van de uitgevoerde bureaustudie en het quickscan veldbezoek is beoordeeld of er beschermde soorten voorkomen of te verwachten zijn binnen de invloedssfeer van het project. Vervolgens is bepaald of er schadelijke handelingen op beschermde soorten en/of hun leefgebied kunnen optreden als gevolg van de uitvoering van het project. Uit deze beoordeling bleek dat aanvullend onderzoek nodig is om de functie van de betreffende gebouwdelen als verblijfplaats voor vleermuizen te bepalen. De methode van het aanvullend vleermuisonderzoek is beschreven in paragraaf 2.2.4.

Aan de hand van de uitkomsten van de quickscan en het aanvullend onderzoek is beoordeeld of er vervolgstappen nodig zijn, zoals het nemen van mitigerende maatregelen of het aanvragen van een omgevingsvergunning voor een Flora- en Fauna-activiteit.

2.2.4 **Aanvullend onderzoek vleermuizen**

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd op basis van de richtlijnen uit het landelijke vleermuisprotocol 2021 (Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging 2021). In het vleermuisprotocol is beschreven waar een vleermuisonderzoek (minimaal) aan moet voldoen om het gebruik van een verblijfplaats door vleermuizen vast te kunnen stellen. Het onderzoek was gericht op zomer-, kraam- en paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis. Verblijfplaatsen van andere vleermuissoorten in het projectgebied zijn op voorhand uitgesloten (zie paragraaf 3.3.1). Het onderzoek bestond uit vier nachtelijke bezoeken:

- Twee bezoeken in de paartijd (september – oktober 2024), gericht op baltslocaties en paarverblijfplaatsen;
- Twee bezoeken in de kraamtijd (mei – juni 2025), gericht op zomer- en kraamverblijfplaatsen.

Tussen de bezoeken zat een periode van minimaal 20 dagen. De onderzoeken vonden plaats onder gunstige weersomstandigheden (droog, geen harde wind, minimaal 10 °C). De bezoeken zijn gebracht in de schemering, wanneer vleermuizen in en uit de verblijfplaats vliegen of 's nachts. Vanwege de omvang en kenmerken van het projectgebied zijn de onderzoeken, met uitzondering van het nachtelijke bezoek gericht op balts- en paarverblijfplaatsen, uitgevoerd door drie ecologen van Ecogroen. Het avondbezoek naar baltsterritoria en paarverblijfplaatsen op 23 september 2024 is uitgevoerd door twee onderzoekers omdat vleermuizen in deze periode 's nachts langdurig baltsen waardoor ze eenvoudig zijn waar te nemen. De onderzoekers waren uitgerust met een batdetector met opnamefunctie zoals de Echometer Touch en een warmtebeeldcamera. Relevante waarnemingen zijn vastgelegd in een digitale veldwerkapplicatie met GPS-functie. De tijdstippen, weersomstandigheden en aantal onderzoekers tijdens de verschillende onderzoeksronden zijn aangeduid in tabel 2.2.

Tabel 2.2 Overzicht vleermuisonderzoek.

Datum	Tijd	Aantal onderzoekers	Weersomstandigheden	Onderzoeksdoel
02-09-2024	04:45 – 06:45 uur	3	17°C, helder, droog, windstil	Zomer- en paarverblijfplaatsen, baltsterritoria
23-09-2024	21:45 – 00:00 uur	2	14°C, helder, droog, windstil	Zomer- en paarverblijfplaatsen, baltsterritoria
19-05-2025	21:30 – 23:30 uur	3	17°C, helder, droog, windstil	Zomer- en kraamverblijfplaatsen
09-06-2025	03:00 – 05:15 uur	3	11°C, half bewolkt, droog, windstil	Zomer- en kraamverblijfplaatsen

2.2.5 Toets Natura 2000-activiteit

Aan de hand van de uitgevoerde bureaustudie en het veldbezoek is beoordeeld of het project kan leiden tot (significant) nadelige gevolgen voor de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden. Er is gestart met het bepalen van de (mogelijke) negatieve effecten die kunnen optreden als gevolg van het project. Vervolgens is beoordeeld of negatieve gevolgen te verwachten zijn voor instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden, en zo ja, of deze significant (kunnen) zijn. Als er mogelijk sprake is van significant nadelige gevolgen is er advies gegeven over te nemen vervolgstappen.

3. Soortbescherming

3.1 Zoogdieren

3.1.1 Vleermuizen

In de omgeving van het projectgebied zijn waarnemingen van vleermuizen bekend. Waargenomen soorten zijn onder andere gewone dwergvleermuis, laatvlieger, meervleermuis en ruige dwergvleermuis: soorten die vaak gebouwen als verblijfplaats gebruiken (NDFF, 2025). Het leefgebied van vleermuizen bestaat uit verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden (zie ook kader 3.1). Hieronder worden deze onderdelen nader beschreven.

Kader 3.1 Vleermuizen

Verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen kunnen zich bevinden in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bijvoorbeeld bomen, huizen en kelders. Dit kunnen onder andere kraamverblijven, zomerverblijven, baltslocaties, paarverblijven en winterverblijven zijn. Het verstoren, beschadigen, vernietigen of het verwijderen van deze verblijfplaatsen is verboden.

Vliegroutes

Vleermuizen gebruiken vaak jarenlang dezelfde structuren om zich te oriënteren tijdens de trek van en naar hun verblijfplaatsen en foerageergebieden. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen, watergangen en bomenrijen) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Als alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'essentieel' en zodoende beschermd.

Foerageergebieden

Locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen, bomenrijen of boven water, zijn van belang als foerageergebied voor vleermuizen. Foerageergebied van vleermuizen heeft binnen de Omgevingswet echter geen juridische bescherming, tenzij het essentieel is voor het voortbestaan van een populatie.

Verblijfplaatsen

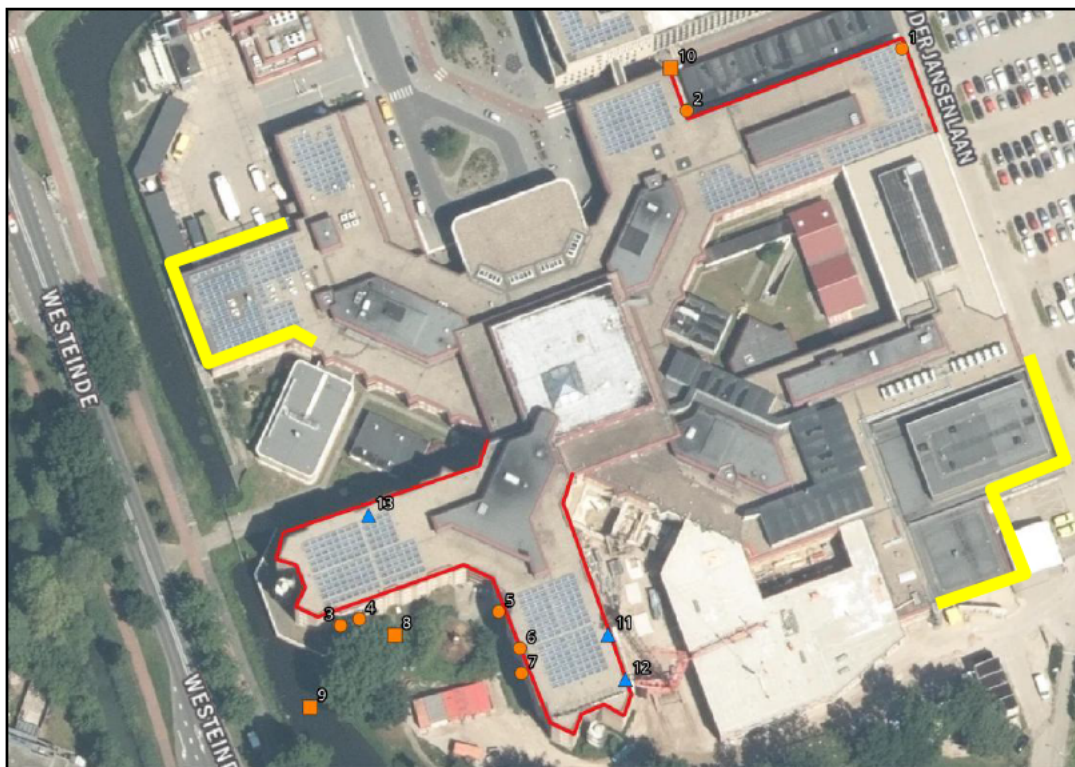
Tijdens het aanvullend vleermuisonderzoek zijn in de te renoveren geveldelen zoals aangeduid in figuur 3.1 geen verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. Binnen het projectgebied zijn drie vleermuiskasten aanwezig, deze hangen aan de te renoveren gevels (figuur 3.1 en 3.2). Deze kasten waren tijdens het onderzoek niet in gebruik door vleermuizen. Mogelijk hebben deze functie als tijdelijke mitigatie voor een ander project en moeten deze nog blijven hangen/ functioneel blijven.

In 2023 is door Ecogroen vleermuisonderzoek volgens protocol uitgevoerd ter plaatse van andere gevels van het St. Jansdalziekenhuis (Hoksberg, 2023). Het onderzoek uit 2023 was gericht op verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger. Tijdens dit onderzoek zijn in de onderzochte gevels vier zomerverblijfplaatsen en drie zomer- en paarverblijfplaatsen

van gewone dwergvleermuis en drie paarverblijfplaatsen van ruige dwergvleermuis vastgesteld (figuur 3.2). Er is tijdens dit onderzoek rond het St. Jansdalziekenhuis geen activiteit van andere vleermuissoorten (zoals laatvlieger en meervleermuis) waargenomen die duidt op verblijfplaatsen van deze soorten in het gebouw.

Figuur 3.1 Locaties van vleermuiskasten (zwart vierkant) in en nabij het projectgebied (rood omlijnd). Bron achtergrond: TopoRD/ESRI.

Figuur 3.2 Zomerverblijfplaatsen (oranje stip) en baltslocaties (oranje vierkant) van gewone dwergvleermuis en paarverblijfplaatsen van ruige dwergvleermuis (blauwe driehoek), aangetroffen tijdens onderzoek in 2023. In geel de te renoveren gevels in het projectgebied. Bron achtergrond: PDOK, 2023.

De aanwezigheid van verblijfplaatsen van andere gebouwbewonende vleermuissoorten die in de omgeving voorkomen, zoals laatvlieger en meervleermuis, binnen het projectgebied wordt uitgesloten. Het terrein rond het spoedplein is te sterk verlicht voor meervleermuis. Daarnaast zijn beide soorten tijdens vleermuisonderzoek volgens protocol, uitgevoerd in 2022, 2023 (Hoksberg, 2023) en het aanvullend onderzoek in 2024-2025 nooit waargenomen in de omgeving van het ziekenhuis. Ook worden de betreffende gevels gezien de bouwkenmerken ongeschikt geacht als massawinterverblijfplaats voor (gewone dwerg-)vleermuizen. Massawinterverblijfplaatsen bevinden zich doorgaans in gebouw(del)en met koele, vochtige en verstoringsvrije ruimten en diepe weggroipmogelijkheden. Er dient bovendien een grote temperatuurbuffer aanwezig te zijn zodat het in deze ruimten over een lange periode stabiel koel en vochtig is. Deze kenmerken ontbreken in de aanwezige gevels van onderhavig project.

Effectbeoordeling

- Bij de voorgenenomen werkzaamheden gaan geen verblijfplaatsen van vleermuizen verloren.
- Door het plaatsen van vaste bouwsteigers met steigernetten worden in- en uitvliegopeningen van de vleermuiskasten geblokkeerd. De vleermuiskasten binnen het projectgebied zijn geen dieren aangetroffen. Deze kunnen echter snel weer worden bezet omdat vleermuizen flexibel zijn in verblijfplaatskeuze. Bovendien zijn deze mogelijk aangebracht als tijdelijke mitigatie voor een ander project en gelden er voor deze kasten voorwaarden in het kader van een besluit daaromtrent.
- Vleermuizen zijn gevoelig voor verstoring door licht. Wanneer tussen zonsondergang en zonsopkomst bouwverlichting wordt toegepast, gericht op gevels in de directe omgeving waar verblijfplaatsen zijn vastgesteld kunnen (in- en uitvliegende) vleermuizen worden verstoord.

Advies

- Om schadelijke handelingen ten aanzien van vleermuizen in vleermuiskasten geheel uit te sluiten wordt geadviseerd om deze te verplaatsen naar een locatie buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden – mits dit is toegestaan in het kader van een eerder besluit (Ontheffing Wet natuurbescherming of Omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit).
- Het verplaatsen is alleen mogelijk indien dit kan binnen de voorschriften van eerdere besluiten en nadat door middel van een visuele inspectie door een ecologisch deskundige met kennis op het gebied van vleermuizen is vastgesteld dat deze niet in gebruik zijn.
- Om verstoring van verblijfplaatsen van vleermuizen in de directe omgeving van het projectgebied te voorkomen dient bouwverlichting 's nachts te worden uitgeschakeld. Als dit niet mogelijk is dan dient te worden geborgd dat bouwverlichting alléén op de te renoveren geveldelen is gericht en niet uitstraalt op andere geveldelen in de omgeving van het projectgebied. Door deze maatregelen vast te leggen in een ecologisch werkprotocol en een ecologisch logboek kan het project aantoonbaar binnen de kaders van de Ow worden uitgevoerd.

Indien de bovengenoemde werkwijze niet mogelijk is dan dient voor de werkzaamheden een Omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit te worden aangevraagd voor 'schadelijke handelingen' (zoals bedoeld in de Omgevingswet) ten aanzien van verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis.

Foerageergebieden en vliegroutes

De omgeving van het projectgebied, waar luwe plekken langs gevels, opgaande bomen en waterpartijen aanwezig zijn, wordt 's nachts door vleermuissoorten als gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en rosse vleermuis foerageergebied gebruikt. Het projectgebied vormt geen essentieel foerageergebied voor vleermuizen omdat er voldoende uitwijkmogelijkheden zijn, zoals gebouwen en plantsoenen in de omgeving, waar vleermuizen kunnen foerageren. De gevels van het ziekenhuis en aanliggende watergang worden ook door vleermuizen gebruikt als geleidend element

ter oriëntatie om zich te verplaatsen (zie ook kader 3.1). Omdat er in de omgeving diverse andere opgaande lijnvormige structuren aanwezig zijn waarnaar kan worden uitgeweken (zoals de opgaande bomen rond het ziekenhuisterrein en langs de Westeinde en de Westerveentweg) maken de gevels geen deel uit van een voor vleermuizen essentiële vliegroute.

Wanneer tijdens werkzaamheden tussen zonsondergang en zonsopgang kunstlicht wordt toegepast dat uitstraalt op de omgeving kunnen foeragerende of zich verplaatsende vleermuizen worden verstoord. Door de kleinschalige en tijdelijke aard van de werkzaamheden en de aanwezigheid van voldoende uitwijkmogelijkheden in de omgeving is er geen sprake van opzettelijke verstoring die strijdig is met verbodsbepalingen uit de Ow. In het kader van de specifieke zorgplicht dient verstoring weliswaar te worden voorkomen. Onder de kop 'verblijfplaatsen' zijn hiervoor mitigerende maatregelen beschreven. Indien deze worden uitgevoerd wordt invulling gegeven aan de specifieke zorgplicht ten aanzien van foerageergebieden en vliegroutes van vleermuizen.

3.1.2 *Overige zoogdieren zonder provinciale vrijstelling*

De aanwezigheid van (vaste) verblijfplaatsen en/of essentieel foerageergebied van andere zoogdieren die zijn opgenomen in de Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn en nationaal beschermde zoogdieren zonder provinciale vrijstelling (zoals bever en steenmarter) worden op basis van de terreinkenmerken, het veldbezoek en bekende verspreidingsgegevens (NDFF, 2025) uitgesloten. Vervolgstappen voor deze soorten zijn niet aan de orde.

3.1.3 *Overige zoogdieren met vrijstelling in Gelderland*

Groenelementen zoals hagen die plaatselijk binnen enkele meters van de gevels vormen mogelijk leefgebied van algemeen voorkomende grondgebonden zoogdiersoorten zoals egel en huisspitsmuis. Het gaat om soorten waarvoor in de provincie Gelderland een vrijstelling geldt bij ruimtelijke ingrepen. Omdat tijdens de werkzaamheden de groenelementen intact blijven zijn er voor overige zoogdieren ook geen maatregelen in het kader van de wettelijke zorgplicht noodzakelijk.

3.2 **Vogels**

Bij vogels wordt onderscheid gemaakt in twee categorieën met een verschillend beschermingsregime (zie bijlage 1). Voor een aantal vogelsoorten geldt dat de nestlocaties inclusief de functionele omgeving jaarrond beschermd zijn (zie kader 3.2).

Kader 3.2 Vogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Onder jaarrond beschermde nesten van vogels wordt in de provincie Gelderland verstaan: in functie zijnde nesten en rustplaatsen van boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwerk, steenuil, wespandief en zwarte wouw. Voor sommige andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

3.2.1 *Vogels met jaarrond beschermde nesten*

Huisumus en gierzwaluw

In de omgeving van het projectgebied zijn waarnemingen bekend van huismus en gierzwaluw (NDFF, 2025), vogelsoorten die vaak ruimtes in gebouwen als nestplaats gebruiken. Tijdens het veldbezoek is echter geconstateerd dat binnen het projectgebied geen potentie is voor nestplaatsen van huismus of gierzwaluw. De gebouwen hebben een plat dak waarin geen kieren of holtes aanwezig zijn die geschikt zijn als verblijf- of nestplaats voor huismus of gierzwaluw. De open stootvoegen die geschikt zijn voor vleermuizen, zijn te klein voor gierzwaluw en huismus. Als gevolg van de

voorgenomen werkzaamheden zullen geen potentiële nestplaatsen worden verwijderd, verstoord of ontoegankelijk gemaakt. Vervolgstappen ten aanzien van huismus of gierzwaluw zijn niet aan de orde.

Overige vogels met jaarrond beschermde nesten

In het projectgebied en in de directe omgeving (<75 meter) zijn geen jaarrond beschermde nestlocaties van andere vogelsoorten bekend (NDFF, 2025) of aangetroffen tijdens het veldonderzoek. Vervolgstappen ten aanzien van andere vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest zijn niet aan de orde.

3.2.2 Vogels zonder jaarrond beschermde nesten

De platte daken van het ziekenhuis vormen broedbiotoop voor soorten die op daken broeden zoals zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw. Daarnaast vormen de bomen en struiken in de directe omgeving van het projectgebied broedbiotoop voor vogelsoorten als houtduif, Turkse tortel, merel en roodborst.

Voor alle inheemse vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die soorten, nesten, eieren of vaste rust- of verblijfplaatsen beschadigen of verstoren. Verstoren is echter alleen verboden wanneer de storing van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort. Voor de te verwachten soorten kan verstoring die van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding (altijd) worden voorkomen door te werken buiten het broedseizoen.

In het kader van de Omgevingswet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd, omdat deze per soort en vaak per jaar kan verschillen. Daarmee is het dus van belang of een broedgeval wordt beschadigd of verstoord, ongeacht de datum. Voor de meeste soorten kan de periode tussen begin maart en half juli worden aangehouden als broedseizoen. Een soort als houtduif kan tot laat in het seizoen doorgaan met broeden en ook vroeg in het seizoen starten met broeden. Indien werkzaamheden in de periode begin maart tot en met eind oktober worden opgestart wordt geadviseerd om voorafgaand aan de werkzaamheden een broedvogelcontrole door een ter zake deskundige uit te voeren. Bij het aantreffen van nesten van vogels wordt in overleg met een ecologisch deskundige bepaald hoe de werkzaamheden op een zorgvuldige wijze binnen de wettelijke kaders kunnen worden uitgevoerd.

Indien geen nesten in gebruik zijn ten tijde van de werkzaamheden, kunnen negatieve effecten op broedende vogels worden uitgesloten. Vervolgstappen zijn voor vogels zonder jaarrond beschermde nesten niet aan de orde, mits rekening wordt gehouden met het broedseizoen.

3.3 Overige soortgroepen

Op basis van de aard van het voorgenomen initiatief, terreinkenmerken, habitateisen en bekende verspreidingsgegevens (NDFF, 2025) worden binnen de invloedssfeer van het project geen groeiplaatsen van beschermde flora en aanwezigheid van (vaste verblijfplaatsen en/ of essentieel foerageergebied van) beschermde amfibieën, vissen, reptielen en ongewervelden verwacht. Ook worden geen soorten verwacht waarvoor de specifieke zorgplicht geldt. Vervolgstappen ten aanzien van overige soortgroepen zijn niet aan de orde.

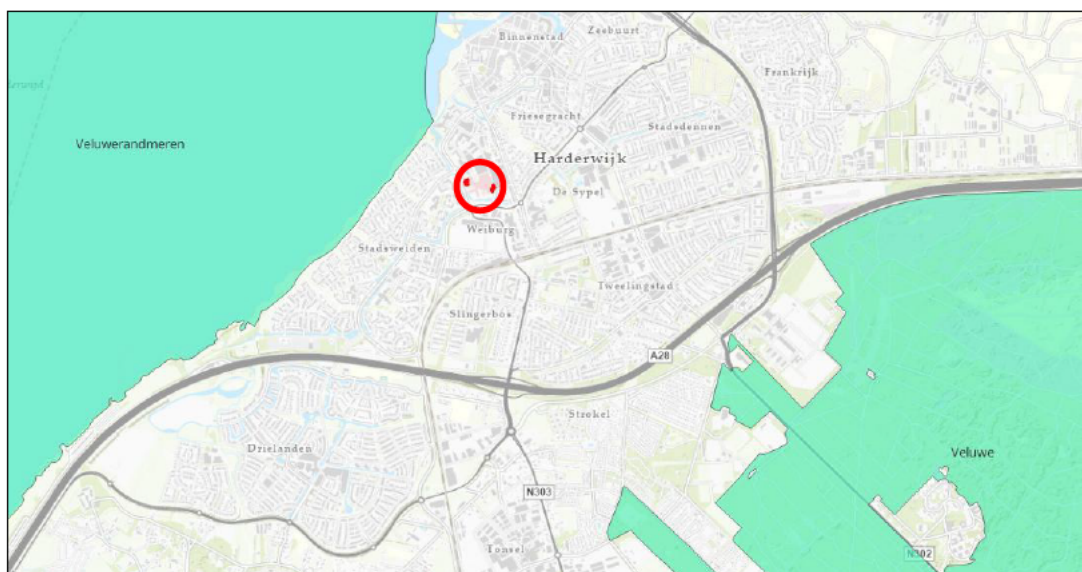
4. Gebiedsbescherming

4.1 Natura 2000-gebieden

4.1.1 Algemeen

Het projectgebied ligt buiten de begrenzing van Natura 2000-gebieden. Het meest nabij gelegen Natura 2000-gebied is Veluwerandmeren, op circa 400 meter ten westen van het projectgebied. Circa 2 kilometer ten oosten ligt Natura 2000-gebied Veluwe (figuur 4.1). De Veluwe betreft een stikstofgevoelig Habitatrichtlijngebied. Overige Natura 2000-gebieden liggen op grotere afstand. Tussen het projectgebied en Natura 2000-gebieden bevindt zich bebouwing en infrastructuur.

Directe nadelige gevolgen, waaronder betreding en oppervlakteverlies van habitattypen en leefgebieden van soorten, worden vanwege de afstand tussen het projectgebied en omliggende Natura 2000-gebieden op voorhand uitgesloten. Op basis van de effectenindicator (Broekmeyer et al., 2005, 2008; Broekmeyer, 2010; Min. van EZ, 2015) en expert judgement worden indirecte (uitstralende) effecten door bijvoorbeeld licht of geluid eveneens uitgesloten, gezien de aard en omvang van het voornemen, de afstand tot habitattypen en leefgebieden van soorten en tussengelegen bebouwing en infrastructuur. Alleen indirecte nadelige gevolgen door stikstofdepositie (verzuring en/of vermesting) kunnen niet op voorhand worden uitgesloten, gezien de reikwijdte van stikstofdepositie.

Figuur 4.1 De ligging van het projectgebied (binnen rode cirkel) ten opzichte van Natura 2000-gebieden Veluwerandmeren en Veluwe (groen). Kaart ondergrond: PDOK.

4.1.2 Stikstofdepositie

De activiteiten in het projectgebied kunnen door de inzet van machines en rijbewegingen leiden tot een toename van stikstofdepositie in omliggende Natura 2000-gebieden. Een teveel aan stikstof kan leiden tot verzuring en vermessing van stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden in Natura 2000-gebied(en). Geadviseerd wordt om een enkelvoudige stikstofberekening met het rekenmodel AERIUS Calculator uit te (laten) voeren om te beoordelen of er vervolgstappen in het kader van de Omgevingswet nodig zijn.

4.1.3 Specifieke zorgplicht Natura 2000

Vanuit de Omgevingswet geldt een specifieke zorgplicht voor Natura 2000 (zie ook bijlage 1, kader B1.3). De specifieke zorgplicht geldt altijd, dus voor Natura 2000-activiteiten maar ook voor activiteiten die nadelige gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden, maar die niet significant zijn (zoals verstorende of verslechterende gevolgen). Uit voorgaande paragrafen blijkt dat er geen sprake is van nadelige gevolgen voor Natura 2000-gebieden, waardoor er bij voorliggend project geen vervolgstappen aan de orde zijn in het kader van de specifieke zorgplicht Natura 2000. Een eventuele uitzondering hierop geldt voor de mogelijke nadelige gevolgen door stikstofdepositie. Aanvullend onderzoek kan worden uitgevoerd om uit te wijzen of dit aan de orde is (zie paragraaf 4.1.2).

Geraadpleegde bronnen

Literatuur

BU12 (2024). Juridisch Kader behorende bij de Kennisdocumenten Soorten, versie 2.0 januari 2024. BU12, Utrecht.

BU12 (2024). Kennisdocument kleine marterachtigen Bunzing - Hermelijn – Wezel. Versie 1.0 januari 2024. BU12, Utrecht.

Broekmeyer, M.E.A., E.P.A.G. Schouwenberg, M. van der Veen, D. Prins & C.C. Vos (2005). Effectenindicator Natura 2000-gebieden; achtergronden en verantwoording ecologische randvoorwaarden en storende factoren. Alterra-rapport 1375, Alterra, Wageningen. <https://edepot.wur.nl/44536>.

Broekmeyer, M.E.A., E.P.A.G. Schouwenberg, M. van der Veen, D. Prins, & C.C. Vos (2008). Effectenindicator Natura 2000-gebieden. Aanvulling bij Alterra-rapport 1375 uit 2005. Alterra, Wageningen. <https://www.synbiosys.alterra.nl/bij12/effectenindicator.aspx>.

Broekmeyer, M.E.A. (2010). Update effectenindicator 2009. Wageningen, Alterra-rapport 1976, Alterra, Wageningen. <https://edepot.wur.nl/134147>.

Hoksberg (2023). Nader onderzoek vleermuizen St. Jansdalziekenhuis, Harderwijk. Notitie d.d. 28-9-2023, kenmerk 22-594. Ecogroen BV, Amersfoort.

Jansen F.A. & Boonstra D. (2024). Quickscan natuurtoets verduurzaming gevels ziekenhuis St. Jansdal, Harderwijk. Inventarisatie en beoordeling in het kader van de natuurwet- en regelgeving. Rapport 24-328. Ecogroen bv.

Internet

NDFF (2025). Nationale databank flora en fauna. Uitvoerportaal (<https://ndff-ecogrid.nl>). Laatste raadpleging in juni 2025.

Zoogdiervereniging (2024). Website met soortinformatie over de Nederlandse zoogdieren (<http://www.zoogdiervereniging.nl>). Laatste raadpleging in juli 2024.

Bijlagen

Bijlage 1

Natuur in de Omgevingswet: Wettelijke kaders

Kader B1.1: Algemene zorgplicht

Algemene zorgplicht (Afd 1.3 Ow)

De Omgevingswet kent een algemene zorgplicht, uitgewerkt in de artikelen 1.6, 1.7 en 1.7a van de Omgevingswet. Deze geeft aan dat eenieder (overheden, bedrijven en burgers) verantwoordelijk is voor een veilige en gezonde leefomgeving, door nadelige gevolgen voor de fysieke leefomgeving zoveel mogelijk te voorkomen, te beperken en ongedaan te maken. Het bevat ook een algemeen verbod op het verrichten van activiteiten die leiden tot aanzienlijke nadelige gevolgen voor de fysieke leefomgeving. In principe geldt de algemene zorgplicht altijd, tenzij er een specifieke zorgplicht is uitgewerkt voor bepaalde activiteiten.

Kader B1.2: Flora en fauna

Specifieke zorgplicht flora en fauna

In het Besluit algemene leefomgeving (Bal) is een specifieke zorgplicht opgenomen voor alle in het wild levende dieren en planten, met inbegrip van de relevante directe leefomgeving van soorten (foerageergebied, rustplaatsen). Deze specifieke zorgplicht komt in de plaats van de algemene zorgplicht (zie kader B1.1). Iedereen die een activiteit uitvoert met mogelijke gevolgen voor van nature in het wild levende dieren of planten ('flora- en fauna-activiteit'), moet nadelige gevolgen zoveel mogelijk voorkomen, beperken of ongedaan maken (art. 11.27 lid 1 van het Bal). In het tweede lid staat de nadere uitwerking van de specifieke zorgplicht. In het tweede lid onder a is er met betrekking tot de reikwijdte van de zorgplicht voor flora- en fauna-activiteiten aangegeven dat deze plicht in ieder geval inhoudt dat onderzoek wordt verricht naar het voorkomen van een aantal type soorten die kwetsbaar of bedreigd zijn. Deze soorten betreffen in Nederland van nature voorkomende:

- Vogelrichtlijn-soorten zoals genoemd in bijlage I VR en niet in die bijlage genoemde, geregeld in Nederland voorkomende trekvogelsoorten als bedoeld in artikel 4 lid 2 van de VR;
- Habitatrichtlijn-soorten als opgenomen in bijlage II, IV en V van de HR;
- dieren of planten die staan opgenomen op de Rode Lijsten;
- nationaal beschermde soorten (bijlage IX van het Bal).

De kern van de zorgplichtbepaling voor flora- en fauna-activiteiten is dat als er sprake is van nadelige gevolgen op in het wild voorkomende soorten, deze, indien redelijkerwijs kan worden gevergd, moeten worden voorkomen, beperkt of ongedaan worden gemaakt. Ook in art. 11.27, tweede lid, van het Bal wordt verwezen naar passende preventieve maatregelen of passende herstelmaatregelen. Een voorbeeld van een dergelijke maatregel is het werken in de minst kwetsbare periode van soorten. In art. 11.27, tweede lid, onder b, van het Bal wordt aangegeven dat er moet worden 'vastgesteld' of op voorhand op grond van objectieve gegevens nadelige gevolgen kunnen worden uitgesloten. Om aantoonbaar aan de voorwaarden van de specifieke zorgplicht te hebben voldaan, is het noodzakelijk dat de toetsing aan de zorgplichtbepalingen in een quickscan of nader onderzoek wordt vastgelegd.

Flora- en fauna-activiteit

Bij het uitvoeren van activiteiten in de leefomgeving moet op grond van artikel 5.1, tweede lid, onder g, van de Omgevingswet beoordeeld worden of sprake is van:

1. een flora- en fauna-activiteit en
2. of voor de gevolgen van een flora- en fauna-activiteit een omgevingsvergunningplicht geldt.

Een flora- en fauna-activiteit is een activiteit met mogelijke gevolgen voor van nature in het wild levende dieren of planten. In de paragrafen 11.2.2 t/m 11.2.4 van het Besluit algemene leefomgeving (Bal) zijn de handelingen genoemd waarvoor een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit vereist is ten aanzien van de daarin genoemde beschermde dieren en planten in het wild. Het betreft de bescherming van:

- Vogels zoals genoemd in de Vogelrichtlijn (artikel 11.37 van het Bal), in de praktijk vaak onderverdeeld in:
 - Vogels met jaarrond beschermde nesten, zoals huismus, gierzwaluw en buizerd.
 - Overige vogels, waarvan nesten alleen tijdens het broedseizoen zijn beschermd (periode van nestbouw, eileg, broeden en voeren van de jongen op het nest).
- Soorten (exclusief vogels) van de Habitatrichtlijn (bijlage IV) en de Verdragen van Bern (bijlage II) en Bonn (bijlage I), zoals bedoeld in artikel 11.46 van het Bal.
- Andere soorten (artikel 11.54 van het Bal), onderverdeeld in:
 - Soorten waarvoor een omgevingsvergunning vereist kan zijn (bijlage IX van de HR).
 - Soorten waarvoor -op basis van de betreffende provinciale verordening- vrijstelling van de verbodsbepalingen geldt (artikel 11.56 van het Bal).

Als bij ruimtelijke ingrepen verbodsbepalingen worden overtreden dan is het noodzakelijk om een omgevingsvergunning aan te vragen bij het bevoegd gezag, tenzij gewerkt kan worden volgens een goedgekeurde gedragscode. Het bevoegd gezag is meestal de provincie waar (het grootste deel van) de ingreep of activiteit plaatsvindt, soms is dat het Rijk. Voor het verkrijgen van een omgevingsvergunning moet zijn beschreven hoe de initiatiefnemer ervoor zorgt dat schade aan beschermde soorten tot een minimum beperkt blijft, welke mitigerende en compenserende maatregelen nodig zijn, dat alternatieven ontbreken, aan welk wettelijk belang wordt voldaan en dat de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soort niet in gevaar komt.

Voorafgaand aan het vaststellen van een plan moet in het geval van schadelijke handelingen zijn beoordeeld of er zicht is op het verkrijgen van een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit. Als aantoonbaar zicht is op het verkrijgen van een omgevingsvergunning kan het plan worden vastgesteld.

Kader B1.3: Natura 2000-gebieden

Specifieke zorgplicht Natura 2000-gebieden

In het Besluit algemene leefomgeving (Bal) is een specifieke zorgplicht opgenomen voor Natura 2000-gebieden (en bijzondere nationale natuurgebieden) (art. 11.6 van het Bal). Iedereen die activiteiten uitvoert die verslechterende of significant verstorende gevolgen voor een Natura 2000-gebied of een bijzonder nationaal natuurgebied kunnen hebben, moet nadelige gevolgen zoveel mogelijk voorkomen, beperken of ongedaan maken (art. 11.6 lid 1 van het Bal). In het tweede lid staat de nadere uitwerking van de specifieke zorgplicht. Er moet worden nagegaan of nadelige gevolgen op voorhand op grond van objectieve gegevens verslechterende of significant verstorende gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen kunnen worden uitgesloten. Als nadelige gevolgen niet kunnen worden uitgesloten, dan verplicht de specifieke zorgplicht om met betrekking tot deze mogelijke gevolgen passende preventieve maatregelen te nemen (art. 11.6 lid 2 onder d van het Bal), of, als dit niet gaat, om passende herstelmaatregelen te treffen (art. 11.6 lid 2 onder f van het Bal). Daarnaast verplicht de zorgplicht ook dat de effectiviteit van deze maatregelen worden gemonitord. De specifieke zorgplicht geldt altijd, dus voor Natura 2000-activiteiten maar ook voor activiteiten die nadelige gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden, maar die niet significant zijn (zoals verstorende of verslechterende gevolgen).

Natura 2000-activiteit

De Omgevingswet regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, bestaande uit Habitatrichtlijngebieden (HR) en Vogelrichtlijngebieden (VR).

Bij een project moet beoordeeld worden of sprake is van een 'Natura 2000-activiteit'. Dat is een 'activiteit (het realiseren van een project) die afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied'. Of sprake is van een Natura-2000-activiteit wordt onderzocht in een voortoets. Een Natura 2000-activiteit is vergunningplichtig (art. 5.1 lid 1 van de Ow). De term 'Natura 2000-activiteit' geldt alleen voor projecten. Voor plannen is er een ander afwegingskader dat, hoewel vergelijkbaar met een Natura 2000-activiteit, elders in het stelsel Omgevingswet is verankerd. Een plan mag volgens art. 10.24 Bkl worden

vastgesteld als uit een passende beoordeling, bedoeld in artikel 16.53c, eerste lid, van de Omgevingswet de zekerheid is verkregen dat het plan de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet zal aantasten.

Als er uit de voortoets naar voren komt dat de activiteit geen 'Natura 2000-activiteit' is, of als er sprake is van een vergunningsvrij geval, is er mogelijk nog wel sprake van een 'activiteit die nadelige (maar zeker geen significante) gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied'. Hoewel voor deze type activiteit geen vergunningplicht geldt, blijft de specifieke zorgplicht voor deze activiteiten van toepassing.